

Hanteringen av pengar som anträffats i en intagens bostadsrum

Anmälan

AA framförde, i en anmälan som kom in till JO den 10 januari 2002, klagomål mot Kriminalvårdsmyndigheten Norrtälje och uppgav bl.a. följande. I samband med en visitation av hans bostadsrum omhändertogs 500 kr i kontanter. Anledningen till detta var att han i ett värdeskåp förvarade sammanlagt 1 170 kr, trots att en intagen fick inneha högst 670 kr. Han fick inte något skriftligt meddelande om vare sig vad som omhändertagits eller vem som hade utfört åtgärden. Senare samma dag fick han däremot ett muntligt besked om att pengarna hade omhändertagits. Då fick han också veta att pengarna skulle sättas in på ett konto som han inte kunde kontrollera och att de skulle betalas ut till honom först i samband med frigivningen. Hans begäran om att pengarna skulle föras över till hans disponibla anstaltskonto för egna medel avslogs av anstalten. Kriminalvårdsmyndighetens hantering av pengarna innebär att han inte har någon möjlighet att kontrollera om han tillgodoräknas ränta på det omhändertagna beloppet. – Under förutsättning att en intagen har pengar på kontot för egna medel, betalar kriminalvårdsmyndigheten ut hela maxbeloppet vid löneutbetalningen som sker varje torsdag. Maxbeloppet betalas ut även till intagna som har pengar kvar från föregående vecka. Det får till följd att dessa personer innehar kontanter med ett högre belopp än vad som är tillåtet.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvårdsmyndigheten Norrtälje, som genom kriminalvårdschefen BB anförde följande.

Den 10 december 2001 utvisiterades 500 kr utöver tillåtet belopp ur AA:s bostadsrum. Detta gjordes av två vårdare på bostadspaviljongen i samband med en daglig rutinvisitation. Enligt paviljongsrutinerna skall skriftlig information lämnas på bostadsrummet om vad som utvisiterats och vilka tjänstemän som utfört visitationen och gjort åtgärden. I AA:s fall gjordes inte detta. Orsaken till detta har varit svår att utreda i efterhand. Sannolikt rör det sig om missförstånd mellan vårdarna om vem som skulle skriva meddelandet. Sedan pengarna utvisiterats, skulle rapport ha skrivits och förhör hållits. Även detta missades. I stället levererades de utvisiterade pengarna till anstaltens ekonomiavdelning, där de skrevs in på AA:s

konto för "egna medel". Således har de utvisiterade 500 kronorna aldrig tagits i beslag av anstalten.

Av AA:s skrivelse framgår att han samma eftermiddag informerats om att de beslagtagna pengarna skulle sättas in på ett konto, som han inte skulle ha kontroll över samt att hans begäran om att få överföra pengarna till kontot för "disponibla medel" avslogs av anstalten. Av 63 § lagen om kriminalvård i anstalt (KvaL) framgår: "Pengar, som påträffas hos eller ankommer till en intagen i strid med vad som är särskilt föreskrivet om intagnas rätt att inneha pengar, skall omhändertas, om det inte är uppenbart oskäligt. Omhändertagna pengar skall genom den lokala kriminalvårdsmyndighetens försorg göras räntebärande men får inte disponeras av den intagne förrän vid anstaltstidens slut, om det inte finns särskilda skäl". Anstalten har således lagstöd för att beslagta pengar.

Någon ansökan om att få de 500 kronorna överförda till kontot "disponibla medel" finns ej registrerad i AA:s behandlingsjournal och således finns ej heller beslut om detta.

AA kritiserar vidare anstalten för att man betalar ut maxbelopp vid löneutbetalningen, vilket kan leda till för stort kontant innehav. För att undvika detta har intagna möjlighet att skriftligt begära hos ekonomiavdelningen att få ut mindre än maxbelopp vid löneutbetalning. Ett stort antal intagna på denna anstalt utnyttjar ständigt denna möjlighet.

AA ställer slutligen frågan om anstalten sätter in beslagtagna pengar på ett konto och själv tillgodogör sig räntan. Beträffande hanteringen av beslagtagna pengar kan vi uppge följande. Tidigare öppnade anstalten ett bankkonto i den intagnes namn och satte in beslagtagna pengar på detta. Räntan tillföll givetvis den intagne. Därefter uppstod problem i denna hantering, då det enligt vår ekonomiavdelning dels inte längre gick att öppna bankkonto för en annan person, dels även var omöjligt att hålla ett motbokslost konto spärrat så att inte t.ex. den intagne vid permission kunde ta ut pengar från det. Detta ledde till att anstalten inte för dagen kan leva upp till kravet på att de beslagtagna pengarna skall göras räntebärande, även om man arbetar med en lösning. Rutinen i avvaktan på detta är att de beslagtagna pengarna förvaras på ekonomiavdelningen i ett kassaskåp. Ifall pengar beslagtagits från en intagen, har denne på sin kontoställning en uppgift om hur stor den beslagtagna summan är. Eftersom pengarna förvaras i ett kassaskåp, genererar de givetvis inte heller någon ränta för anstalten. Med anledning av dagens mycket låga ränteläge innebär det nuvarande, tillfälliga hanteringssättet en ytterst låg ekonomisk förlust för den intagne (de beslagtagna summorna är oftast låga), men dock en förlust.

Sammanfattningsvis kan sägas att anstalten brustit i att lämna skriftlig information till AA om beslaget, vilket vi beklagar. Att han dock redan samma eftermiddag känt till beslaget, framgår av hans egen skrivelse. På grund av förbiseende från anstaltens sida skrevs ingen rapport om det inträffade och pengarna blev inte beslagtagna utan sattes in på AA:s konto för egna medel, från vilket en summa betalas ut i kontanter i samband med lön, ifall den intagne inte uppnår maxbelopp. AA har därför inte på något sätt i övrigt blivit lidande av hanteringen.

AA bereddes tillfälle att kommentera remissvaret men hördes inte av.

I beslut den 22 mars 2004 anförde *JO Lundin* följande.

Bedömning

Enligt 63 § femte stycket lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) skall pengar, som påträffas hos eller ankommer till en intagen i strid med vad som är särskilt föreskrivet om intagnas rätt att inneha pengar, omhändertas, om det inte är uppenbart oskäligt. Omhändertagna pengar skall genom den lokala kriminalvårdsmyndighetens försorg göras räntebärande men får inte disponeras av den intagne

förrän vid anstaltsvistelsens slut, om det inte finns särskilda skäl. Bestämmelsen kompletteras av 52 § i Kriminalvårdsstyrelsens anstaltsföreskrifter (KVVFS 1998:8). Av föreskrifterna framgår att en intagen i slutan anstalt inte utan medgivande får inneha så mycket pengar att beloppet överstiger 1,8 % av gällande basbelopp.

Enligt 39 b § förordningen (1974:248) om kriminalvård i anstalt skall egendom som tas om hand i samband med bl.a. kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller annan undersökning förtecknas. Förteckningen skall skrivas under av den intagne och den som har verkställt omhändertagandet. Väger den intagne att skriva under skall om det är möjligt ytterligare en tjänsteman skriva under förteckningen.

Åtgärden att omhänderta pengar hos en intagen måste anses gå den intagne emot. Efter utredning borde kriminalvårdsmyndigheten ha meddelat ett formellt beslut om omhändertagandet. Vidare borde myndigheten, i direkt samband med åtgärden, ha upprättat en sådan förteckning som avses i 39 b § förordningen om kriminalvård i anstalt. För sin underlåtenhet i nu aktuella avseenden kan myndigheten inte undgå kritik.

När det gäller hanteringen av de omhändertagna pengarna har kriminalvårdsmyndigheten förklarat att det inte är möjligt att, på det sätt som föreskrivs i 63 § femte stycket KvaL, göra pengarna räntebärande. Det beror enligt myndigheten på att det dels inte går att öppna bankkonto för en annan person, dels är omöjligt att hålla ett motbokslöst konto spärrat. Jag har i ett annat ärende (dnr 3701-2003), som rör hanteringen av omhändertagna pengar, fått veta att detta är ett problem som gäller generellt inom kriminalvården och att Kriminalvårdsstyrelsen för närvarande överväger vilka åtgärder som bör vidtas för att få till stånd en författningsenlig tillämpning av den aktuella bestämmelsen. Mot denna bakgrund anser jag inte att det finns anledning att rikta någon kritik mot kriminalvårdsmyndigheten för myndighetens hantering av de omhändertagna pengarna.

Kriminalvårdsmyndigheten har redogjort för sina rutiner när det gäller de veckovisa utbetalningarna till de intagna. Det som AA har anfört i den delen föranleder inte någon kommentar från min sida.

Ärendet avslutas.